

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

XXV. TELEKI PÁL KÁRPÁT-MEDENCEI FÖLDRAJZ - FÖLDTAN VERSENY

MEGYEI/BUDAPESTI FORDULÓJÁNAK FELADATLAPJA 2016/2017. tanév

7. osztály

Közreműködő és támogató partnereink:

Kedves Versenyző!

Szeretettel köszöntünk a földrajzversenyen!

Ezen a feladatlapon oldd meg a feladatokat, majd a megoldásokat vezesd át az értékelőlapra, amit a verseny végén be kell adnod.

100+10 feladatot kell megoldanod 120 perc alatt. Minden jó megoldás egy pontot ér, rossz megoldás esetén nincs pontlevonás!

A megoldási útmutatókat a feladatok előtt találod!

Az értékelőlapon a feladat sorszáma mellé szöveget, betűt, vagy számot kell írnod. Nagyon fontos, hogy ott tollal írd a megoldásaidat és már ne javíts.

Semmilyen segédeszközt (térképet, telefont) nem használhatsz, még számológéphez sem!

Sikeres versenyzést kívánunk:

A verseny szervezői,

a Magyar Természettudományi Társulat munkatársai

I. Utazás

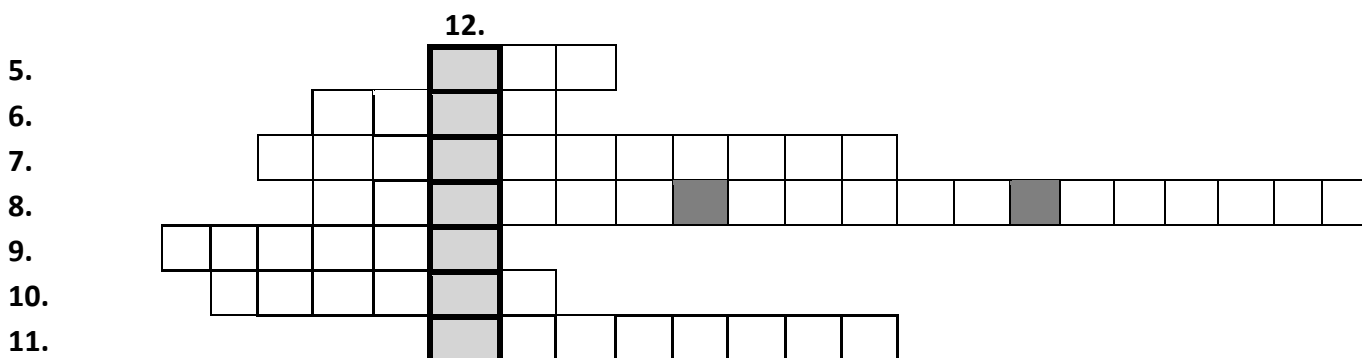
Olívia a szüleivel San Franciscóban él. A nyári szünetben hazajött a nagymamájához. Szombaton este 8 óra 10 perckor szállt fel a gépe. San Franciscóból Londonba 10 óra 15 perc alatt ért a repülő. Londonban 6 óra 30 percet várt Olívia, majd 2 óra 30 perc alatt ért Budapestre. Indulás előtt azt SMS-ezte, hogy „vasárnap este 11 óra 25 percre érkezem Budapestre”.

Olívia üzenete nem volt jó. Az alábbi hibák valamelyikét követte el. Melyik hibát követte el? Mind a négy állításról dönts el, hogy igaz, vagy hamis! Így **I** vagy **H** betűt írsz az értékelőlapra! (San Francisco a -8, London a 0, Budapest a +1-es időzónában van.)

1. Egyáltalán nem vette figyelembe az időeltolódást San Francisco és Budapest között. ____
2. Elfelejtette, hogy Budapest 1 időzónával keletebbre van, mint London. ____
3. Megfordította az időeltolódást, mintha nyugaton lenne hamarabb reggel és nem keleten. ____
4. Elfelejtette beszámítani a londoni várakozási időt. ____

II. Keresztrejtvény

A keresztrejtvény alatt találsz meghatározásokat. A megoldás kifejezéseit az értékelőlapra, a feladat sorszáma mellé kell átmásolnod.

5. A külföldről behozott árukat terhelő pénzösszeg, ha azok nem az Európai Unióból érkeznek.
6. Ahol eladó és vevő egymásra talál, az áru gazdát cserél, és pénz ellenében a vásárló megvásárolja az árut.
7. Írni, olvasni nem tudó emberek.
8. Egy országban egy adott év alatt előállított új termékek és szolgáltatások összértéke.
9. A termékek külföldről történő behozatala.
10. A bevétel felhasználása, különböző célokra történő kifizetése.
11. A kínálat ellentéte, vagyis a vásárlási szándék.
12. A keresztrejtvény megfejtése

III. Világjáró

A TermészetBúvár folyóirat VILÁGJÁRÓ rovatának segítségével az elmúlt háromnegyed év alatt megismerkedhettünk öt nagyon különleges, védett területtel. Az állításokról el kell döntened, hogy azok melyik tájra, szigetre, vagy nemzeti parkra jellemzőek. A terület betűjelét írd az állítás mellé, illetve a feladat sorszáma után az értékelőlapra!

A: Szjunik-felföld

B: Nyugat-Sahara

C: Halál-völgy Nemzeti Park

D: Húsvét-sziget

E: Sinharaja Erdőrezervátum

13. A lombosátor alatt szélcsendben fülledt, párás, meleg a levegő. __

14. A jégkorszakban a terület mélyén állóvíz, a Manly-tó terpeszkedett, melynek mélysége 180 méter lehetett és partvonalát mocsár szegélyezte. __

15. Déli területén tövises akáciák élnek. A tuareg pásztorok legeltette kecskenyájak tapasztalatlan gidái sok esetben pusztulnak el e tövisek között. __

16. Területe ökológiai katasztrófa nyomait viseli. Az erdők fáit kivágták, az újabb erdősödést a később betelepített, nagy mennyiségű, szabadon kószáló juhnyáj teszi lehetetlenné. __

17. Az endemikus növényfajok mellett, a települések közelében, a rezervátum szomszédságában találhatunk étkezési céllal telepített növényeket, mint a mangó, banán, ananász, avokádó, papaja, kesudió. __

18. A felső-pliocén és az alsó-pleisztocén földtörténeti korok határán lezajlott vulkáni aktivitás következtében alakult ki. Környezetéhez képest az egyik legfiatalabb vulkanikus formációnak tekinthető. __

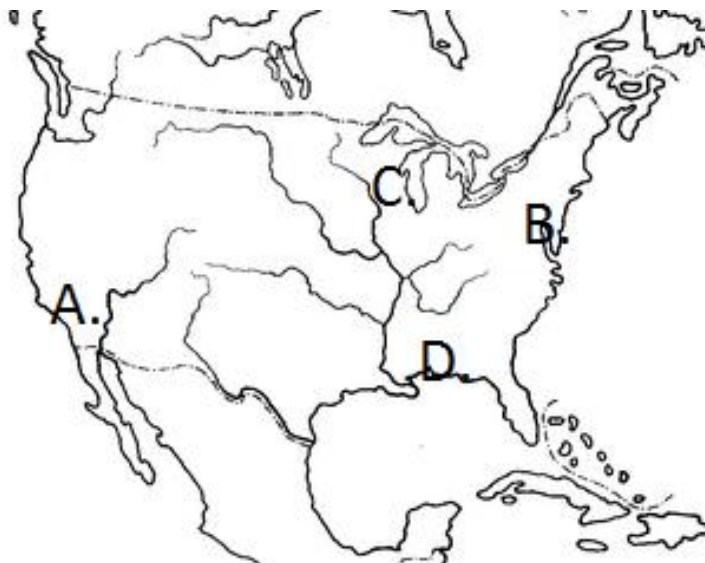
19. A Sierra Nevada szélárnyékos oldalán helyezkedik el, ezért a csapadékot hozó felhők már nem érnek el ideig. __

20. Lélegzetelállító formációit, a homokdűnéket (ergeket), a köves síkságokat (hammadákat), a száraz völgyeket (vádikat) és a sós síkságokat (sottokat) alapvetően a szél alakította ki. __

21. Vulkanikus eredetű, szubtrópusi éghajlatú. Ez alapján dús növényzetre számítanánk, de csak néhány mesterséges eukaliptusz és cserjés gyümölcsliget, vagy fűtakaró borítja a felszínét. __

22. Vorotan folyójának vizét a Saki-vízesésnél elterelik, áramtermelésre használják. Így a vízesés vízhozama jelentősen csökken. Azonban némi készpénz ellenében hajlandóak a vízerőmű dolgozói rövid időre leállítani a generátorokat, ezáltal „visszakapcsolják” a vízesést. __

IV. USA körkép

Ezen a térképen a betűk az Amerikai Egyesült Államok egyes gazdasági régióit jelölik. Az a feladatod, hogy az alább felsorolt ipari vállalatok, oktatási intézmények, stb... helyét megtaláld és meghatározd, melyik betűvel jelölt régióban van a központjuk. Megoldásaidat vezesd át az értékelőlapra is!

- 23. Stanford Egyetem (2016-ban a világ legjobb kutatóegyeteme) ____
- 24. Google Inc. (1998 szept. 4.-én alapította Sergey Brin és Larry Page Mountain View településen) ____
- 25. Harvard (Az USA legrégebbi egyeteme. Híres „harvardos” volt Bill Gates és Neumann János.) ____
- 26. Yale egyetem (Földünk egyik legnagyobb összefüggő városövezete számára biztosítja a kutatás, fejlesztés terén a tudományos bázist.) ____
- 27. Coca-Cola Company (csak az üdítő alapjául szolgáló kóla sűrítményt gyártja, amelyet a világ minden táján található helyi palackozó cégek vásárolnak meg.) ____
- 28. MIT egyetem (Boston városának Cambridge nevű elővárosában található. 76, itt végzett diák, vagy tanár kapott már Nobel-díjat.) ____
- 29. Nemzeti Repülési és Űrhajózási Hivatal (NASA Tevékenységének legfontosabb területei a bolygókutatás és ehhez kapcsolódóan a csillagászat.) ____
- 30. Ford Motor Company (Henry Ford alapította 1903-ban 11 társával. 2012-ben 171 000 alkalmazott dolgozott ennél a részvénytársaságnál.) ____
- 31. Niagara-vízesés („Mennydörgő víz”) ____
- 32. Hollywood (Az USA filmiparának fővárosa, az Oscar-díj átadásának helye.) ____

V. Észak-Amerika éghajlata

Észak-Amerika éghajlata, időjárása nagyon sok tényezőtől függ. Az egyes területeken megfigyelhető éghajlati, időjárási jelenségek okát kell megtalálnod úgy, hogy mindegyiknél legalább két okot is megneveztünk. Neked csak akkor kell igennel felelned, ha minden ok helytálló. Amennyiben egyik sem, vagy csak az egyik, akkor **H** betűvel (hamis) kell válaszolnod. Végül az értékelőlapra a feladat sorszáma mellé **I** vagy **H** betűt írsz!

tornádó

hurrikán

33. Kanada területén, a Kordillerák nyugati oldalánál egész évben egyenletesen sok csapadék hullik. Ennek az a magyarázata, hogy közel van az óceán, és meleg tengeráramlat fűti a vizet, ami folyamatosan tud párologni, ráadásul az uralkodó szélirány is nyugatias, vagyis az óceán felől fúj a szél. **Igen/Hamis**

34. Gyakran keletkeznek tornádók Észak-Amerikában, mert nem zárják el hegységek az északról betörő hideg levegőt, és az USA-ban évente több, mint ezer tornádót észlelnek. **Igen/Hamis**

35. A Kaliforniai-öböl partvidékén mediterrán éghajlat van, mert a terület nyáron a leszálló légáramlatok uralma alá esik, ezért kevés csapadék hullik. Télen viszont a nyugati szelek uralma alá, ezért akkor jelentős a csapadékképződés. **Igen/Hamis**

36. A Labrador-félszigeten mért évi középhőmérséklet sokkal alacsonyabb, mint az ugyanolyan szélességi körön fekvő csendes-óceáni partszakaszok középhőmérséklete. Ennek az az oka, hogy a Labrador-félszigetetre betörnek az Appalache-hegység felől beáramló hideg szelek, és az Atlanti-óceán felől érkező sok csapadék csökkenti a nyári felmelegedést. **Igen/Hamis**

37. A Mississippi felső folyásának területén 20°C fölött van az évi közepes hőingadozás, mert a kevés csapadék, derült égbolt miatt magas a napsütéses órák száma nyáron, télen viszont a nagy tengerszint feletti magasság miatt van rendkívül hideg. **Igen/Hamis**

38. Általában Dél felől, a Karib-tenger felől érkeznek Észak-Amerikába a hurrikánok, mert a tengeren felszálló meleg levegő nagyon magas légnyomású, és a száraz, valamint a nedves levegő találkozásánál forgó ciklonok keletkeznek. **Igen/Hamis**

VI. Filmdzsungel

Az alábbi képek Izlandon készültek. A 10 képet párba kell állítanod a megadott kifejezés alapján. Vagyis a feladat sorszáma mellett szerepel egy szempont és hozzá kell rendelned azt a két képet, amelyik alapján azok párba állíthatók. Végül az értékelőlapra a feladat sorszáma mellé a két kép betűjelét kell írnod, „**ABC**” sorrendben!

A.

D.

B.

E.

C.

F.

G.

I.

H.

J.

39. Abrázió ____ ____

40. Geotermikus energia hasznosítása ____ ____

41. Oxigénben dús hideg víz és szerves anyagban gazdag meleg tengeráramlás találkozása ____ ____

42. A néhány ezeréves lávafolyásból származó bazalt ____ ____

43. Vulkáni utóműködés ____ ____

VII. Többszörös választás

Az alábbi feladatoknál egy kérdésre több helyes válasz lehetséges. Az értékelőlapra azt a betűt írd, amelyik variációt helyesnek találsz.

A: 1. 2. 3. állítás helyes

B: 1. 3. állítás helyes

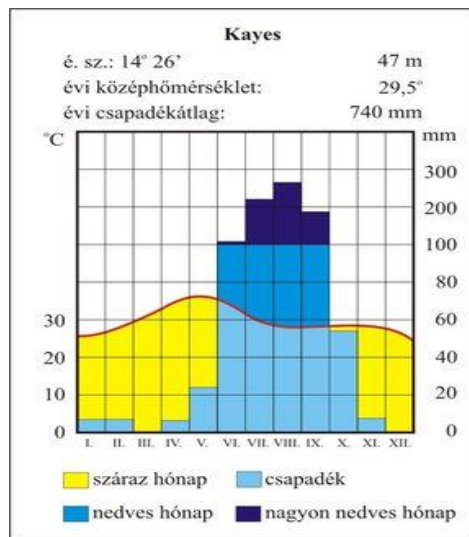
C: 2. 4. állítás helyes

D: Csak a 4. állítás helyes

44. Afrikában a Szahara és a száraz szavannák határán alakult ki a Száhel övezet, ami a szárazság és éhezés övezetévé vált. Milyen társadalmi okai vannak a Száhel övezet kialakulásának?

1. A növekvő népesség miatt egyre több területen kiirtották a természetes növényzetet, hogy gazdasági növényeket termeszthessenek, amelyek végül nem tudták megakadályozni a sivatagi homok terjeszkedését.
2. Csökkent a csapadék évi mennyisége és annak eloszlása is egyre szélsőségesebbé vált.
3. A nomádok egyre több állatot tartanak, hogy a családok tekintélyét ezzel vívják ki, anyagi helyzetüket ezzel szemléltessék. Így a terület a túllegeltetés miatt sivatagosodik el.
4. A kevés csapadék miatt a felszín alatti vizek egyre mélyebben raktározódnak.

45. Mi jellemző Kayes szavanna éghajlatára?

1. A legcsapadékosabb hónap a május.
2. Általában 2 hónap is eltelik csapadék nélkül.
3. Az évi közepes hőmérsékletingadozás meghaladja a 15°C-ot.
4. A sok csapadék hőmérsékletcsökkenést eredményez.

46. Mi a Nagy-Vízválasztó-hegység szerepe Ausztrália éghajlatában?

1. A keleties passzát sok csapadékot szállít Ausztrália keleti partvidékére, ahol beleütközik a partvonallal csaknem párhuzamosan húzódó Nagy-Vízválasztó-hegységbe.
2. A Nagy-Vízválasztó-hegység felszállásra kényszeríti a meleg párás levegőt.
3. A felemelkedő levegő páratartalma kicsapódik és lehullik a hegység keleti oldalán.
4. A hegység gerincén átbukó szél leszállás közben felmelegszik, és bőséges csapadékkal öntözi a nyugati hegyoldalakat.

47. A grafit és a gyémánt egyformán szénatomokból épül fel, mégsem teljesen egyformák. Mi igaz?

1. A grafit puha anyag, ceruzabélként is hasznosítható.
2. A gyémánt atomjai ugyanúgy rendeződnek kristályrácsba, mint a grafité.
3. A gyémánt a világ egyik legkeményebb anyaga.
4. A grafit és a gyémánt is féldrágakőnek számít.

48. Miért rossz minőségű az esőerdők talaja?

1. Mert a Föld felszínén, mindenhol rossz minőségű alapkőzet van, ahol esőerdők telepedtek meg.
2. A nagy meleg és sok csapadék miatt gyorsan lebomlanak az elhalt élőlények, és az ásványi anyagokat a gyors anyagcsere miatt hamar felszívják a növények a talajból.
3. Az esőerdők talajában a talaj részecskéi között nincsenek hézagok, ezért nincs benne talajlevegő, ami miatt ez a talaj nagyon rossz minőségű.
4. A gyakori nagy esőzések a talajban levő humusztartalmat kimossák, kilúgozzák, ezért lesz alacsony a talaj humusztartalma.

VIII. Dél és Észak

Az alábbi állítások és kép az Antarktiszra, vagy Grönlandra jellemzőek, esetleg mindkettőre, vagy egyikre sem. El kell döntened, hogy melyikre, majd az értékelőlapra a feladat sorszáma mellé a megfelelő betűt kell írnod!

- A:** Antarktisz
B: Grönland
C: Mindkettő lehet
D: Egyikre sem jellemző

49. Jegesmedvék és császárpingvinek közösen úsznak a jeges vízben, heringekre vadászva. ____

50. 2003-ban magyar kutatók a nyári hónapokban megmérték itt az egyik sziget oázisában a permafroszt felolvadt rétegének a vastagságát, amiről filmet is készítettek. ____

51. Földünk legnagyobb területű szigete. ____

52. A globális felmelegedés következtében jége gyorsabban olvad, mint pl. kb. 100 évvel ezelőtt, emiatt fokozatosan megváltozik az élővilága. ____

53. Magyar kutatók összehasonlító mérések során megállapították a György király-szigetén, hogy 2003-ban vékonyabb volt a fagytól felengedett permafroszt vastagsága, mint öt évvel korábban. ____

54. A területéhez tartozó György király-szigeten a 3-4 hónapig tartó fagymentes időszakban a kutatók megfigyelik az itt élő madarakat és fókákat is. ____

55.

IX. Barangolás a földtörténeti időkben

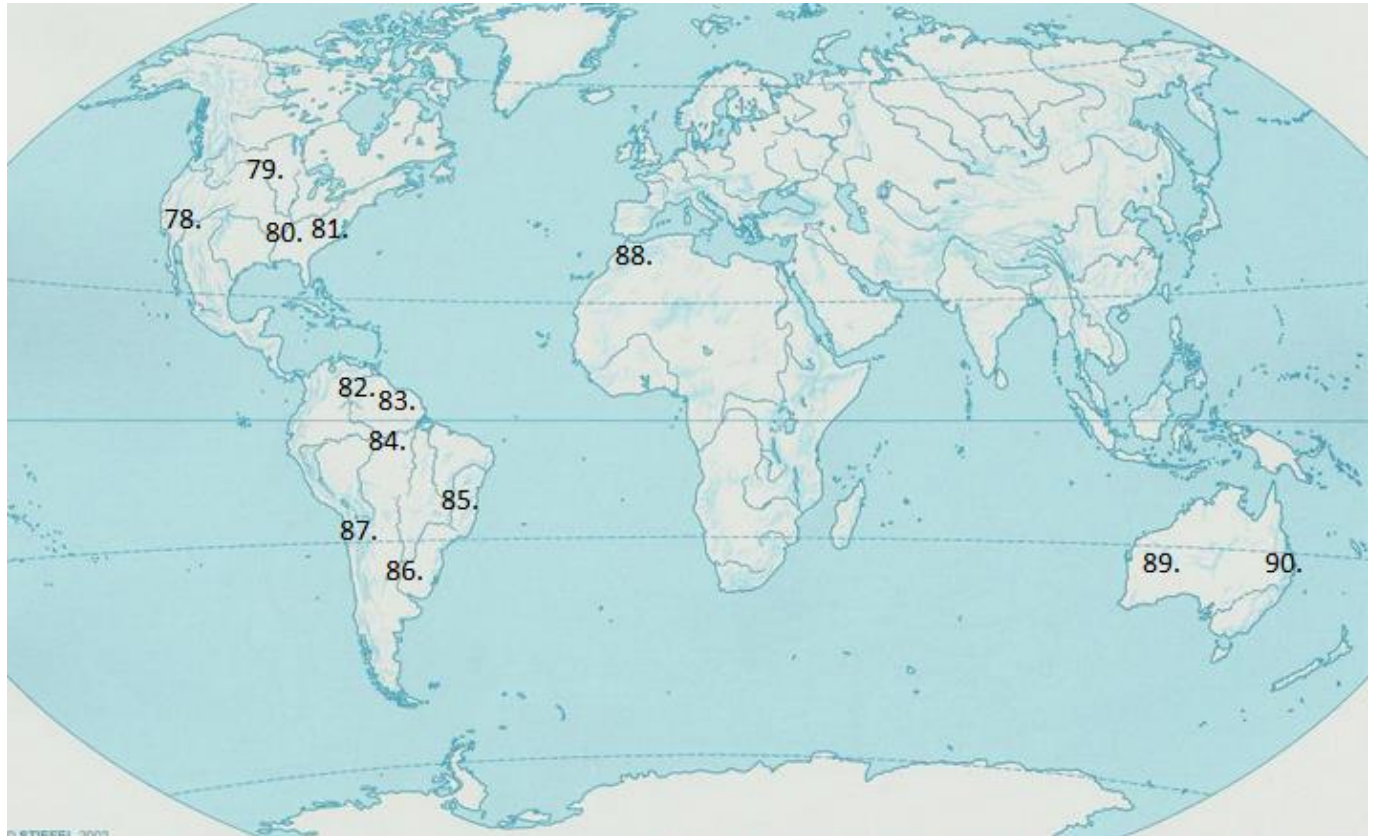
Egészítsd ki az alábbi táblázatot a táblázat alatt szereplő állítások betűjeleivel. A táblázat celláiba írt számok a feladat sorszámai. Az értékelőlapra a feladat sorszáma mellé azt a betűt írd, amelyik a megfelelő állítás előtt szerepel. Amelyik mezőben több feladat száma is szerepel, ott azt a betűt írd a kisebb szám mellé, amelyik betű az ABC-ben előrébb van!

Hány éve kezdődött?	Idő	Időszak	Általában milyen esemény zajlott ebben a földtörténeti időben, időszakban?	Általában mik keletkeztek ebben a földtörténeti időben, időszakban?	Mely tájak keletkeztek ebben a földtörténeti időben, időszakban például?
2 millió éve	újidő	negyed-időszak	72.)	Felszín lecsiszolódása, U alakú völgyek keletkezése. Képződő kőzet: 73.)	74.) 75.) 76.) 77.)
65 millió éve	újidő	harmad-időszak	Hegységképződés	Lánchegységek felgyűrődése. Keletkező energiahordozók: 66.) 67.) 68.)	69.) 70.) 71.)
251 millió éve	közép-idő		65.)	Kőzetek: mészkő, dolomit, homokkő	
542 millió éve	őidő		Kőzetlemezek mozgása, hegységek felgyűrődése. Egy őskontinens, neve: 59.) Kialakult az a légköri képződmény, amely megvédte az élőlényeket a káros ultraibolya sugárzástól: 60.) Elpusztult óriási harasztokból energiahordozó keletkezett: 61.)	Hegységek többsége mára rögzös szerkezetű lett.	62.) 63.) 64.)
	előidő		Hegységképződés		
4,6 milliárd éve	ősidő		Lávatengerek, hegységképződés	Ősföldek, v. ősmasszívumok	56.) 57.) 58.)

A: Andok, **B:** Brazil-felföld, **C:** több szakaszban bekövetkező eljegesedés és felmelegedés, **D:** Pangea, **E:** lösz, **F:** Atlasz, **G:** kőolaj, **H:** Nagy-Vízválasztó-hegység, **I:** jelentős üledékképződés, **J:** Kordillerák, **K:** Parana-alföldje, **L:** Ózonpajzs, **M:** barnakőszén, **N:** Amazonas-medence, **O:** Orinoco-medence, **P:** Appalache-hg, **R:** Guyanai-hegyvidék, **S:** Nyugat-ausztráliai-ősföld, **T:** Préri (lösztakarója alatt elhelyezkedő táblás vidéke), **U:** Mississippi-alföld, **V:** feketekőszén, **Z:** földgáz

Az előző oldalon szereplő topográfiai fogalmakat helyezd el az alábbi térképvázlaton a megfelelő helyre. A számok a feladatok sorszámai, az értékelőlapon a feladat száma mellé a táj betűjelét kell írnod. Hogy könnyebben megtaláld a tájakat, ismét leírjuk a nevüket.

A: Andok, **B:** Brazil-felföld, **F:** Atlasz, **H:** Nagy-Vízválasztó-hegység, **J:** Kordillerák, **K:** Parana-alföldje, **N:** Amazonas-medence, **O:** Orinoco-medence, **P:** Appalache-hg, **R:** Guyanai-hegyvidék, **S:** Nyugat-ausztráliai-ősföld, **T:** Préri, **U:** Mississippi-alföld

X. Teleki Pál, mint geográfus és politikus

Az alábbi táblázat Teleki Pál életének egy-két fontos állomását mutatja be. A szövegből néhány kulcsszó kimaradt, amiket a feladat sorszámaival helyettesítettünk. Ezeket a szavakat a táblázat alatti 10x4 lehetőség közül kell kiválasztanod és a betűjelét az értékelőlapra a feladat sorszáma mellé írnod!

geográfus	politikus	mezőgazdasági szakember
Teleki Pál gyermekként hallgatta Teleki Sámuel elbeszéléseit a Rudolf- és a Stefánia- tavakról, valamint az általa megmászott 91.) -ről. Ekkor határozta el, hogy földrajztudós lesz.		
Teleki Pál 20 évesen olyan csodálatos előadást tartott a Földrajzi Társaság ülésén az ázsiai felfedező utazásokról, hogy a honi geográfia két kiemelkedő alakja, Lóczy Lajos és 92.) is nagy érdeklődéssel figyelték a fiatalembert.		
	93.) (évszám) – ban avatták az államtudományok doktorává.	Földrajzi és jogi tanulmányai mellett a Magyaróvári Mezőgazdasági Akadémia hallgatója is volt. Így szaktudása hozzájárult ahhoz, hogy 1920-ban kormánya első ízben nyújtotta be a 94.)
	Egyetemi tanulmányai után közigazgatási szolgálatba lépett. Szatmár vármegye egyik járásában lett 95.)	
1912-ben megválasztották a Magyar Földrajzi Társaság 96.)		
1918 őszétől hat geográfus társával hozzáfogott Magyarország néprajzi térképének megalkotásához, aminek híres címe: 97.)	1920. július 19.-től 1921. április 13.-ig a legmagasabb állami tisztséget töltötte be: 98.)	
1931. szeptember 14.-én a Budapesti 99.) Kar dékáni megnyitó előadásában arról beszélt, hogy mivel járulhat hozzá a földrajztudomány az európai probléma megoldásához.	1938-ban feladta tudósi és tanári tevékenységét és elvállalta Imrédy Béla kormányában a Vallás-és 100.) Minisztérium vezetését.	

Az alábbi lehetőségek közül kell választanod. Az értékelőlapra a helyes kiegészítés betűjelét kell írnod!

91. A: Kilimandzsáró

B: Mt. Kenya

C: Meru

D: Kinyeti

92. A: Varajti Károly

B: Muráty Géza

C: Incze Péter

D: Cholnoky Jenő

93. A: 1902

B: 1903

C: 1904

D: 1905

94. A: kisebb állattartó gazdaságok összevonásáról szóló rendelet tervezetét.

B: földreformjavaslatot.

C: magántulajdonban levő szántóföldek államosításáról szóló törvényjavaslatot.

D: hazai erdőterületek 25 %-os növeléséről szóló rendeletet.

95. A: szolgabíró.

B: parancsőrtszt.

C: polgármester.

D: jegyző.

96. A: alelnökévé.

B: elnökévé.

C: főtitkárává.

D: parancsnokává.

97. A: Magyarország népcsoportjai

B: Jomard térkép

C: A magyarság elhelyezkedése a Kárpát-medencében

D: Vörös térkép

98. A: kormányzó

B: miniszterelnök

C: király

D: császár

99. A: Jogtudományi

B: Agrár

C: Közgazdaságtudományi

D: Természettudományi

100. A: Közoktatásügyi

B: Egészségügyi

C: Közlekedési

D: Gazdasági

XI. Holtverseny?

A következő 10 kérdés nem számít bele a versenybe, de kérünk arra, hogy válaszolj rájuk, mert abban az esetben, ha holtverseny alakul ki az első helyen, akkor az dönt, hogy ezekre a kérdésekre ki, és hány helyes választ adott.

101. Mi a népsűrűség mértékegysége? _____

102. Hogyan nevezik a népesség nemek és korcsoportok szerinti összetételét ábrázoló grafikont?

103. Hogyan nevezzük azokat a gépesített mezőgazdasági nagyüzemeket, ahol a föld tulajdonosa dolgozik bér munkások segítségével? Saját ellátásukon kívül eladásra termelnek, főleg gabonát, vagy állatokat tenyésztenek. Leginkább Észak-Amerikára és Ausztráliára jellemző.

104. 2010 év végén Mexikóváros lakossága 20 millió fő volt. Ha évi 2%-kal emelkedett a lakosok száma, akkor 2013 év végére kb. mennyien éltek a mexikói fővárosban? _____

105. Ki volt az a magyar utazó, felfedező, aki a 20. század első felében a Líbiai-sivatagban olyan sziklarajzokat fedezett fel, amelyek az egykor „zöld” Szaharára utaltak? Róla szól „Az angol beteg” című Oscar-díjas film is. _____

106. Melyik évszakban érte el Egyiptomot a Nílus áradása az asszuáni Nagy-gát megépítése előtt?

107. Kit tartanak Ausztrália hivatalos felfedezőjének? (1770. április 19-én pillantotta meg Ausztrália délkeleti partjait, és hamarosan angol gyarmattá nyilvánította az újonnan felfedezett földet.) _____

108. Mi Ausztrália őslakóinak a fegyvere, amely eldobása után, ha nem talál célba, visszatér gazdájához?

109. Mi a rövidített neve annak a nemzetközi szervezetnek, amelynek célja az államok közötti együttműködés elősegítése a gazdasági, az emberi jogi és a szociális problémák megoldásában? Tevékenyen fellép a béke megőrzése érdekében is. _____

110. Melyik híres inka romvárost látjuk az alábbi képen? _____

